

ძირნაკლი სიტყვაფორმები ქართულში. II

ROOT-DEFECT WORD FORMS IN GEORGIAN LANGUAGE. II

რევაზ აბაშია

Revaz Abashia

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
Faculty of Humanities

საკვანძო სიტყვები: სიტყვაფორმები, ძირნაკლი, აფიქსები
Keywords: Word forms, Root-defect, Affixes

ქართულ ენაში დასტურდება ერთგვარად უცნაური წარმოების სიტყვაფორმები (ფუძეები), რომლებშიც საწარმოებელ ელემენტებად მხოლოდ აფიქსებია წარმოდგენილი, ხოლო ძირი არა ჩანს.

რამდენიმე ძირნაკლი ფუძე გამოავლინეს არნოლდ ჩიქობავამ (ჩიქობავა, 1938) და ბაქარ გიგინეიშვილმა (გიგინეიშვილი, 2016). ასევე, ბოლო წლებში წარმოდგენილი იყო სხვა ძირნაკლი სიტყვა-ფორმებიც (აბაშია, 2017; 2021):

1. მ-და-ბ-ალ-ი
2. უ-და-რე-ს-ი
3. ა-ის-ი
4. და-ის-ი
5. გა-რე
6. გა-რე-ულ-ი
7. გა-რე-გან-ი
8. გა-რე-შე
9. გა-რ-ს-ი
10. გა-რე-მო
11. გა-რ-შე-მო
12. გა-რე-წარ-ი
13. მი-და-მო
14. ში-ნ, ში-ნა
15. ში-ნა-ურ-ი
16. ში-გ, ში-გა, შიგ-ნ-ით
17. ში-ნა-გან-ი
18. ს-ულ
19. წარ-ს-ულ-ი
20. წა-ს-ულ-ი, მო-ს-ულ-ი...

ვფიქრობთ, ამ რიგის სიტყვაფორმებში უნდა ვიგულისხმოთ ასევე შემდეგი ძირნაკლი ფუძეები:

21. ზე-მო; ზე-მო-ურ-ი; ზე-ვ-ით; ზე-და; სა-ზე-და-ო; ზე-ნა
22. უ-ზე-ნა-ე-სი
23. ზე-გარდ-მო

24. ზე-გან-ი
25. ზე-რე (დიალ.); ზე-რე-ლე
26. ზე-ნა-რი
27. წი-ნ; წი-ნა; წი-ნა-შე; წი-ნა-ს-წარ
28. გა-მო; გა-მო-ის-ობ-ით...

საანალიზო ფუძეებში, ჩვენი აზრით, არსად დასტურდება ძირი, მაგრამ, ბუნებრივია, არქექტივებად რეკონსტრუირებულ ფორმებში სათანადო ძირის დაშვება კანონზომიერია. ვფიქრობთ, ასეთად ძირითადად ვალ ზმნური ძირი უნდა ვიგულისხმოთ, რომლის დაკარგვის შედეგია სწორედ ეს ძირნაკლი ფუძეები.

წარმოდგენილ ფუძეთა სხვადასხვა აფიქსებად სეგმენტაციისა და სათანადო ძირის უქონლობისა და რეკონსტრუქციის მართებულობის შესახებ ვრცელი მსჯელობა მოხსენებაში იქნება გათვალისწინებული.

ლიტერატურა:

- გიგინეიშვილი ბ.** (2016), ქართული ენის ისტორიულ-ეტიმოლოგიური ლექსიკონი (ა-მ), თბილისი: „საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის გამომცემლობა“.
- ჩიქობავა ა.** (1938), ჭანურ-მეგრულ-ქართული შედარებითი ლექსიკონი, თბილისი: „სსრკ მეცნ. აკად. საქ. ფილიალის გამომცემლობა“.

An unusual production word forms (stems) are confirmed in Georgian language, where production elements are presented only as affixes, but the root is not visible.

Several root-defect stems were identified by Arnold Chikobava (Chikobava, 1938) and by Bakar Gigineishvili (Gigineishvili, 2016). Also, in last years several root-defect word forms were presented (Abashia, 2017; 2021):

1. m-da-b-al-i (low)
2. u-da-re-s-i (less)
3. a-is-i (Sunrise)
4. da-is-i (Sunset)

5. ga-re (Outside)
6. ga-re-ul-i (Wild)
7. ga-re-gan-i (External)
8. ga-re-sh-e (Without)
9. ga-r-s-i (Membrane)
10. ga-re-mo (Environment)
11. ga-r-she-mo(Around)
12. ga-re-tsar-i (Immoral)
13. mi-da-mo (Vicinity)
14. shi-n, shi-na (Home)
15. shi-na-ur-i(Domestic)
16. shi-g, shi-ga, shig-n-it (Inside)
17. shi-na-ga-ni (Internal)
18. s-ul (All)
19. tsar-s-ul-i (Past)
20. tsa-s-ul-i (Went), mo-s-ul-i (Come)...

We propose that in this series of word forms we should imply the following root-defect stems

21. ze-mo; ze-v-it; ze-da; ze-na (Upper) u-ze-na-e-si (Supreme)
22. u-ze-na-e-si (God)
23. ze-gard-mo (Divine)
24. ze-gan-i (Plateau)
25. ze-re; ze-re-le (Superficial)
26. ze-tsa-ri(Sheet)
27. tsi-n (Forward); tsi-na (In front of); tsi-na-she (Before); tsi-na-s-tsar (Beforehand)
28. ga-mo; ga-mo-is-ob-it (Because)...

In our opinion, in analytical stems, roots are not confirmed, but proper root access in forms reconstructed as archetypes, is natural. We also think, such a root is the Val root of verb, loss of which resulted in the root-defect stems.

Segmentation of the presented stems into different affixes and the lack of proper root and the validity of the reconstruction will be considered in the paper.

References:

- Chikobava, A.** (1938), Chan-Megrelian-Georgian Comparative Dictionary, Tbilisi: "USSR Sci. Acad. Georgian Branch Publishing".
- Gigineishvili, B.** (2016), Historical-Etymological Dictionary of the Georgian Language (A-M), Tbilisi: "Publishing House of the Georgian National Academy of Sciences".